

УДК [004.032.6Telegram:316.773.4=161.1=161.2"364"]:81'42
DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2663-3426/2023-1-14>

СЦЕНАРІЇ СМИСЛОТВОРЕННЯ В МЕДІАДИСКУРСІ: КОГНІТИВНИЙ І МУЛЬТИМОДАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Шевченко Ірина Семенівна,
доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри ділової іноземної мови та перекладу
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
iryna.shevchenko@karazin.ua
orcid.org/0000-0003-2552-5623

У цій статті розглядаються мультимодальні сценарії побудови смислів РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ (далі ВІЙНА) в англійському та українському сегментах Telegram. Теоретично аналіз базується на когнітивно-прагматичному, когнітивно-семіотичному та мультимодальному підходах до медіа-лінгвістики. Мультимодальний політичний дискурс месенджера Telegram використовує рівноправні знакові системи формування смислів – графічну, аудіальну, кінематографічну, гіпертекстову.

В англо- і україномовному сегментах Telegram семіотичні ресурси поєднані у мультимодальні сценарії конструювання смислів Russia-Ukraine war (далі війна), де типовим є зображення (фото/відео) + заголовок + текст + лінк.

Емоджі-реакції мають прагматичні і когнітивні функції: вони сприяють конструюванню смислу, засвідчують його вплив, формують ментальний простір війни, слугують рейтингом інформації. Розгортання інформації у постах здійснюється за типом акцентуації, розширення, розробки, комбінування, зіштовхування.

Новинні канали The NYT і ТРУХА 2022-2023 років формують і змінюють читацьку картину світу; їх пости надають негативної оцінки ментальному простору війни та спростовують імперські ментальні стереотипи рашистських наративів – політико-психологічне підґрунтя агресії проти незалежної України.

Смислотворення війни в постах Telegram будується на базі концептуальних розширень: Україна, союзники України, росія і відповідних когнітивних схем: «Україна має надійного лідера», «Україна має розвинену економіку», «Україна має велику історію і культуру», а також «росія є вбивця», «росія порушує міжнародне право», «росія має злочинних лідерів» тощо.

В роботі доведена гіпотеза про двосторонню залежність семіотичних засобів смислотворення і конструйованих ними смислів, в результаті чого ці засоби трансформують картину світу і опосередковано впливають на суспільство.

Ключові слова: російсько-Українська війна, когнітивна лінгвістика, ментальний простір, мультимодальність, наратив, смислотворення, сценарій, Telegram.

MEANING-MAKING SCENARIOS IN MEDIA DISCOURSE: A COGNITIVE AND MULTIMODAL ANALYSIS

Shevchenko Iryna Semenivna,
Doctor of Sciences in Linguistics, Professor,
Head of ESP and Translation Department
V. N. Karazin Kharkiv National University
iryna.shevchenko@karazin.ua
orcid.org/0000-0003-2552-5623

This paper addresses multimodal scenarios for the construction of the meaning of the Russia-Ukraine war (hereinafter the war) in the English and Ukrainian segments of Telegram. Theoretically, this analysis is underpinned by the cognitive-pragmatic, cognitive-semiotic, and multimodal approaches in media linguistics. The multimodal political discourse of the Telegram messenger uses equipollent semiotic meaning-making systems – graphic, audio, cinematographic, hypertext.

In meaning-making of the WAR, semiotic resources combine into multimodal scenarios where the typical one is an image (photo/video) + title + text + link. Emoji reactions have pragmatic and cognitive functions: they contribute to the construction of meaning, testify to its influence on the reader, form the mental space of the war, and serve as information rating. In Telegram posts, the ways of stretching information include accentuation, elaboration, extending, combining, and questioning.

In 2022-2023, news channels The NYT and TRUHA form and change the reader's world construal; their posts give a negative assessment to the mental space of the WAR and refute the imperial mental stereotypes of Russian narratives – the political and psychological basis of their aggression against independent Ukraine.

In Telegram posts, meaning-making of the WAR is built on conceptual extensions: Ukraine, Ukraine's allies, Russia and corresponding cognitive schemes: "Ukraine has a reliable leader", "Ukraine has a well-developed economy", "Ukraine has a great history and culture", as well as "Russia is a murderer", "Russia violates international law", "Russia has criminal leaders", etc.

The work proves the hypothesis about the interdependence of semiotic means of meaning-making and the meanings they construct, as a result of which these means transform the world construal and indirectly influence the society.

Key words: Russia-Ukraine war, cognitive linguistics, mental space, multimodality, narrative, meaning making, script, Telegram.

Вступ. Медіа – це важливе джерело влади, яке дає змогу вести політичні змагання за прагнення, цінності та картину світу людей (Castells, 2007), вони артикулюють, передають, оцінюють та опосередковують конкуруючі погляди на світ. Цифрові технології прискорюють процеси формування і зміни соціокультурних норм і здатні радикально трансформувати культуру і суспільство (Bentley, O'Brien, 2017).

Розвиток Інтернету та пов'язаних з ним додатків всесвітньої павутини (WWW), а також її конвергенція з іншими цифровими медіа (мобільна телефонія, цифрове телебачення), зробили соціальні мережі виключно важливими у суспільстві, особливо в умовах війни РФ проти України, коли тисячі українців позбавлені їх домівок і обмежені у спілкування телефоном і Інтернетом. **Об'єктом аналізу** в статті обрано дискурс російсько-Української війни в новинних каналах Telegram – одного з найбільш розповсюджених месенджерів, який на наших очах впевнено перетворюється на різновид соціальної мережі, а **предметом** розгляду – мультимодальні сценарії смислотворення ментального простору Russia-Ukraine war / російсько-українська війна (далі – війна) у постах україно- і англомовного сегменту Telegram.

Мета статті – встановити мультимодальні сценарії конструювання смислів війни як поєднання численних семіотичних ресурсів англо- і україномовного сегменту Telegram. У роботі розглядається **гіпотеза** про двосторонню залежність різних семіотичних засобів смислотворення і конструйованих ними смислів, в результаті чого ці засоби формують і трансформують ментальний простір війни і ширше – картину світу, а отже і опосередковано впливають на соціальні практики та суспільство.

Матеріал і методи дослідження дигітальних медіа. Матеріал аналізу конструювання ментального простору ВІЙНИ в дигітальних медіа становлять англо- і україномовні пости новинних месенджерів Telegram за період з лютого 2022 по травень 2023. Матеріал отримано шляхом наскрізної вибірки з американського телеграм-каналу the New York Times (далі – the NYT) (t.me/nytimes), створеного для висвітлення перебігу війни Росії проти України, та низки телеграм-каналів ТРУХА різних міст України, серед яких «Труха Україна» (t.me/truexanewsua) очолила топ найпопулярніших серед українців телеграм-каналів 2023 р. Їх пости, як правило, створено

комплексом інтегрованих різносеміотичних ресурсів – вербальних (текст і заголовки), графічних (фото, схеми тощо), кінематографічних і аудіальних (у відео), гіпертекстових (у формі лінків), – які поєднують аудіальний і візуальний модули смислотворення. Сукупний смисл кожного посту є результатом конструювання між автором і читачем, що засвідчують читацькі емодзі-реакції. Саме наявність зворотної реакції у вигляді емодзі відрізняє пости від мультимодального тексту або наративу. Фактично пост – це онлайн діалог автора і реципієнта в реальному часі, опосередкований Інтернетом. Тож пости сукупно з реакціями на них підписників телеграм-каналу можна визначити як *мультимодальний політичний дискурс яскраво вираженого інтерактивного характеру*.

Поняття «засіб комунікації» увійшло в науку з кінця XIX ст. У XXI столітті одним із найбільш поширених дигітальних засобів комунікації стають соціальні мережі та месенджери. Месенджер – система обміну миттєвими повідомленнями, створена спершу для Facebook, із середини минулого десятиліття вже не є його додатком. Сьогодні Telegram – один із найбільш розповсюджених засобів масової комунікації, що впевнено перетворюється на різновид соціальної мережі (Черняєва, 2018). Користувачі Telegram залучені до інтерактивного процесу комунікації: вони беруть безпосередню участь у формуванні та трансляції контенту; кожен користувач має персональний обліковий запис; обмін є максимально швидким процесом і т.д. (детальніше про характеристики різновидів дигітального дискурсу див. (Приходько, Лазебна, 2022)).

У пошуках методів і підходів до вивчення дигітально опосередкованих процесів пізнання і смислотворення наука звертається до мультимодальної теорії комунікації (Moschini, Sindoni, 2022: 12). Одним з наріжних каменів досліджень став відомий тезис М. Маклюєна “the medium is the message” (McLuhan, 1964: 9), що фокусує трансформаційну роль самого засобу комунікації і, отже, припускає, що внутрішні і зовнішні ознаки цього засобу впливають не лише на конструйовані смисли і учасників, але можуть, зрештою, трансформувати суспільство. Смислотворення – трансформаційний процес, в якому медіатехнології надають інструменти та можливості, які використовуються для спілкування, створення та обміну знаннями, уявленнями та практиками (Silverstone, 2005).

Мультимодальна теорія комунікації досліджує різні семіотичні ресурси і можливості, що опосередковують висловлення людьми своїх ідей та почуттів у спілкуванні. За словами Р. Сільверстоуна (Silverstone, 2005: 189), таке опосередкування (mediation) – «це діалектичне поняття, яке вимагає від нас <...> розуміння того, як процеси комунікації змінюють соціальне та культурне середовище, що їх підтримує, а також ставлення, як індивідуальне так і інституційне, яке учасники мають до цього середовища та один до одного».

Цифрові технології не тільки опосередковують інформацію. Як стверджують Р. Джонс і К. Хафнер (Jones, Hafner, 2012: 2), цифрові засоби не просто дозволяють створювати нове, але визначають (define) нас так само, як вони впливають на те, як ми ставимося до інших, як спілкуємося і як ми думаємо. Фактично, цифрові технології долучаються до формування і реформування ментального простору комунікантів. У більш широкому сенсі новітні медіатехнології, на думку соціологів, через дигітальні комунікативні практики Web 2.0 відіграють роль впливових колективних агентів соціальних змін; вони здатні формувати структуру, ідентичність, можливості та протестні виміри соціальних рухів тощо (Loader, 2008).

Сьогодні дигітальні форми домінують серед інших медіа. З точки зору технології, досягнення у комп'ютерній сфері і телефонії забезпечують інфраструктуру для розвитку нових соціально-економічних відносин, які базуються на соціальних мережах. За поширеністю і відносною помірністю цін цифрові мережеві технології, такі як Інтернет, інтерактивне телебачення, мобільний зв'язок тощо, у розвинутих суспільствах стали частиною повсякденного життя багатьох людей, які користуються ними вдома, на роботі та в громадських місцях. За доступністю вони надають можливість цілодобово долучатись до новин та інформації майже в будь-якій точці світу. З точки зору залучення користувача інтерактивна здатність дигітальних медіа дає змогу підписнику створювати власний контент для публікації та поширювати його через адміністратора Telegram каналу, реагувати на пости та дізнаватись про реакції інших учасників соціальних мереж. Нарешті, у сучасному інформаційному або медійному суспільстві (information society / media society) (Webster, 2001) висвітлення новин відбувається миттєво, тут і зараз, тож цифрові мережеві технології роблять неможливим

приховати перебіг воєнних дій і розкривають геноцидний характер дій рашистського агресора.

В групах новинних каналів Telegram присутня напруженість – результат діалектичного протистояння солідарності та лояльності між членами групи, з одного боку, і альтернативних світоглядів окремих учасників, з іншого. Контент постів, визначений політикою колективного автора і певною мірою обмежений тематикою новин, здатен сформувати набір спільних переконань користувачів, консолідувати їх спільні почуття і їхню колективну ідентичність, утворювати спільний ментальний простір – концептуальну структуру, що виникає в процесі актуальної розумової або комунікативної діяльності (Fauconnier, Turner, 2002: 40). Водночас різноманітність картин світу окремих користувачів, засвідчена їх реакціями-емодзі, є проявом нестабільності і ціннісного унісону або конфлікту між індивідуальними учасниками спілкування і колективним автором каналу.

Мультимодальне смислотворення у когнітивно-прагматичному ракурсі.

Месенджери телеграм каналів, їх пости і реакції – це мультимодальний політичний дискурс інтерактивного характеру, втілений рівноправними семіотичними засобами. В американському і українському сегментах вони втілюють дискурсотвірний концепт війна і сукупно конструюють образ України – борця за свою незалежність – у картині світу читача.

Теоретичною основою дослідження смислотворення війни в медіадискурсі є когнітивно-прагматичний підхід, почасти закорінений у когнітивно-комунікативній лінгвістиці, яка спирається на теорію динамічного конструювання значення у контексті й ситуації. Він поєднується з когнітивно-семіотичним аналізом для встановлення семіотичних ресурсів актуалізації смислів і мультимодальним аналізом сценаріїв поєднання семіотичних ресурсів конструювання смислів.

«Зонтичним» науковим напрямом дослідження новинного телеграм-каналу є політична лінгвістика і зокрема, суміжна з нею політична психологія. Відомо, що поведінка народів є продуктом їх мотивації для досягнення певних цілей та наявної сили, щоб це зробити (Herrmann, 1985). У відносинах між країнами усталені ментальні уявлення про інші народи стають центральними будівельними блоками картини світу для визначення можливостей або загроз їх співіснування.

Аналізовані телеграм-канали не тільки конструюють нові смисли, а й змінюють старі образи, зокрема, створювані російською пропагандою, що спотворюють Україну і возвеличують Росію. Для пояснення формування і реформування смислів звернімося до теорій гештальт-психології. Теорія національних образів (National Image Theory) (Boulding, 1959; Cottam, 1977) вбачає природу агресивної поведінки і війни у національному гештальті – судженнях про відносний культурний статус інших країн, що формують як емоційні почуття, так і поведінкові переваги. Джерелом насильства між етнічними групами є схильність однієї групи бачити себе як більш просунуту у культурному плані, а інших як відсталіх (Herrmann, Fischerkeller, 1995; Horowitz, 1985: 147–149, 167–171). Ці культурні судження пов'язані зі схемою імперії, вони породжують антагоністичну поведінку і виправдовують застосування широкомасштабного насильства проти іншої країни з умовно «нижчим» культурним статусом. Імперський гештальт асоціюється зі стереотипом, який виправдовує імперську зверхність спотвореним зображенням іншої країни як такої, якій загрожує правління жадливих лідерів, як населеної людьми, які начебто не здатні подолати свої проблеми без опіки, що призводить до поведінкової схильності втрутитися в іншу країну та встановити контроль над нею. Демонізація та дегуманізація супротивника є загальною рисою жорстоких збройних конфліктів і водночас це психологічний захист агресивної еліти, яка сама ж починає вірити у створений нею міф (Herrmann, 2013: 352). Зокрема, російська пропаганда розповсюджує всередині і назовні імперські стереотипні уявлення про колишні республіки СРСР як свої колонії.

Аналіз смислотворення методологічно ґрунтується на новітньому когнітивно-прагматичному підході (Schmid, 2012), що інтегрує когнітивні та комунікативні (прагматичні) дискурсивні студії (Shevchenko, Gutorov, 2019). Цей мультидисциплінарний підхід почасти закоріненний у когнітивно-комунікативній лінгвістиці та її теоретико-методологічних принципах і інструментах аналізу концепту і когнітивних операцій. Дослідження дискурсотвірних концептів типу війна, засобів їх номінації (методика компонентного аналізу лексем), визначення доменів профілювання значень та моделювання структури концепту (методика семантики лінгвальних мереж С. Жаботинської) уможливають визначення

місця концепту у картині світу, а розгляд ролі дискурсотвірних концептів як засобів реалізації стратегій дискурсу розкриває мультимодальні сценарії конструювання смислів.

Мультимодальність – інтегральне використання різних модусів у процесі соціального семіозису (Kress, van Leeuwen, 2001: 20); взаємодія лінгвальних елементів з іншими семіотичними ресурсами, головним чином візуальними та акустичними, у процесі смислотворення, забезпечуючи трактування відносин, які можуть бути встановлені між ними для досягнення комунікативної мети (Krysanova, 2019; Machin, van Leeuwen, 2016; Molina, Belmonde, 2016: 113). Модус – це інформаційний канал комунікації (вербальний, візуальний, акустичний тощо), який бере активну участь у смислотворенні й пов'язаний з чуттєвою модальністю (Bateman, Schmidt, 2012: 76; Kress, van Leeuwen, 2001; Molina, Belmonde, 2016: 114).

З когнітивно-семіотичної точки зору семіотичні ресурси постів – вербальні (текстові), графічні (фото), аудіальні та синематографічні (відео) і гіпертекстові (посилання-лінки) – здатні підсилювати промінантність окремих смислів за рахунок різних кластерів або сценаріїв поєднання форматів постів, що робить ці ресурси рівноправними.

У постах новинних каналів Telegram розгортання інформації здійснюється за різними мультимодальними сценаріями смислотворення. До основних типів розгортання інформації (Lakoff, Turner, 1989; Zhabotynska, Ryzhova, 2022) в аналізованому мультимодальному дискурсі належать:

- акцентуація (accentuation) – надання «візуальності» певному концепту X, вербально поданому в тексті;
- розширення (extending) – подання інформації про новий концепт Y, суміжний до концепту X;
- розробка (elaboration) – подання інформації про нову додаткову властивість концепту X;
- комбінування (combining) – подання інформації про новий концепт Y, несуміжний з концептом X;
- зіштовхування (questioning) – подання нової інформації про концепт X, що піддає сумніву попередню інформацію про нього.

У наступному розділі виділяються типові сценарії мультимодального конструювання ВІЙНИ, які формують і трансформують відповідний ментальний простір.

Результати та їх обговорення. мислотворення війни в дискурс україно- і англомовних

месенджерів Telegram будується на базі дискурсотвірного концепту війна і його концептуальних розширень: Україна, союзники України, росія. В аналізованих каналах вони реалізуються за різними сценаріями за участі мінімум двох семіотичних ресурсів із набору вербальних, графічних, аудіальних.

Отримані дані свідчать, що найбільш частотним, типовим сценарієм конструювання концепту війна є інтеграція трьох форматів постів телеграм-каналів The NYT і ТРУХА: це текст + зображення (image) + посилання на інший сайт (link). У прикладі (1) (The NYT, April, 19, 2023) концепт Україна сумісно конструйований текстом, який вербалізує концепт Україна через розширення президент (позесивний фрейм); зображення акцентує вербалізований текстом смисл Україна має безстрашного президента; лінк *Read more* розширює і розроблює цей смисл, відсилаючи користувача телеграм-каналу до повної версії статті у газеті The NYT, яка додає нову інформацію про цей та суміжні концепти.

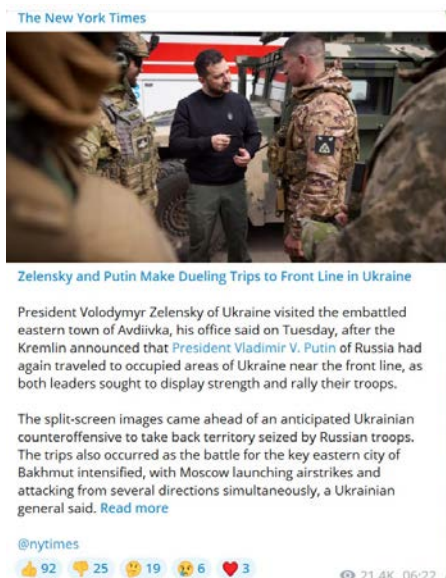

Рис. 1. Типовий сценарій смислотворення у постах The NYT і ТРУХА

До інших типових форматів новинних телеграм каналів належать: заголовок, який акцентує смисл X (шрифт, формат тощо), + відео, що акцентує, розширює і розроблює смисл X (аудіо, кінематографія – камера / кадр / нахил / світло / ракурс тощо), + лінк, що розроблює, а подекуди комбінує інформацію про X. Відео здатне найбільше психологічно травмувати користувача каналу. Невипадково його досить рідко вживає телеграм канал The NYT, відомий перева-

жанням раціонально-логічного над емоційним у своїх постах, на відміну від українських каналів, які інколи зловживають цим травматичним семіотичним ресурсом.

Політичні психологи (Herrmann, Fischerkeller, 1995) встановили, що сценарії міжнародної стратегії асоціюються з певними стереотипними образами. Образ ворога пов'язують із сценарієм стримування, образ союзника – зі сценарієм інституційної співпраці, імперський образ – зі сценарієм незалежної фортеці, а образ колонії – зі сценарієм втручання. Зокрема, в різних війнах на планеті, як от війна у Перській затоці тощо, країна, яка потерпає від агресії, подається в образі «колонії» і описується як така, що стоїть перед вибором, не має поміркованих відповідальних лідерів, є радикальна та ксенофобна, її народ є екстремістським в релігії чи ідеології, бідний і культурно відсталий. Саме так рашистський наратив виправдовує необхідність втручання в Україну і зображує свою агресію як не лише морально виправдану, але й «благородну» місію.

Аналізовані телеграм-канали детально висвітлюють окремі ознаки концепту війна і конструюють смисли, які нівелюють стереотипний образ України – «колонії», який ціленаправлено навіювали російські наративи. Зокрема, постах the NYT фіксуємо когнітивні схеми, реалізовані типовими мультимодальними сценаріями: зображення+заголовок+текст+лінк та емодзі. Це смисли:

- «Україна має надійного лідера» (рис. 1);
- «Україна релігійно неупереджена», її народ має свободу вірувань. Прикладом є пост про свято Великодня в Києві (The NYT, April, 17, 2023), де домінують зображення (дитина, віряни, освячення пасок), а заголовок + текст + лінк розширюють і розроблюють смисл;
- «Україна має розвинену економіку»: зіштовхування смислів у зображенні (дововенна Запорізька АЕС) та у тексті (йдеться про пошкодження АЕС військами окупантів та інспекцію співробітниками ООН, стурбованими бомбардуванням з боку РФ) і лінку (The NYT, January, 28, 2023). Відповідно, розділились і емодзі-реакції: «підтримка» (червоне серце, палець догори) та «засмучення» (обличчя замислене, із сльозами, палець донизу);
- «Україна має велику історію і культуру» (позесивна схема). У пості (рис. 2) колаж з окремих фото (The NYT, December 20, 2022) актуалізує більше смислів, ніж сам текст (фото розширюють вербальну інформацію);

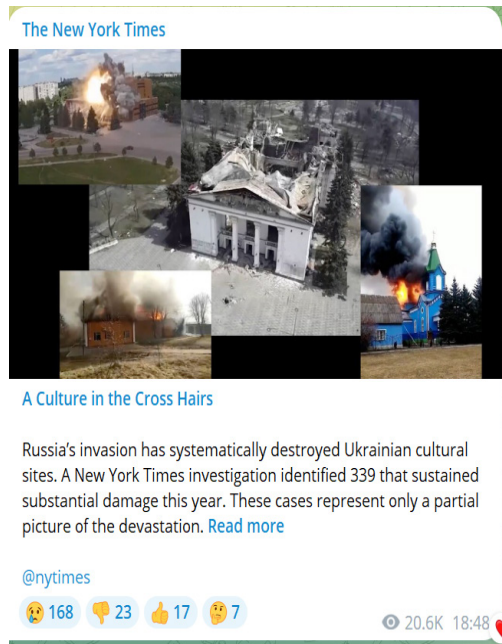

Рис. 2. Схема «Україна має велику історію і культуру»

Різновидами типового мультимодального сценарію актуалізації війни в постах The NYT є варіювання окремих елементів, наприклад, скорочення тексту до одного речення, як в пості, що актуалізує когнітивну схему «Україна бореться за незалежність», де текст – одне речення лише розкриває інформацію, подану зображенням ешелону воїнів, які вирушають захищати Україну (The NYT, April, 1, 2023).

Українські телеграм-канали актуалізують вищеназвані когнітивні схеми і доповнюють їх новими:

– «Україна має сильну армію». Пост без заголовку (Труха Україна, 30.05.2023) містить малюнок з поясненням всередині + текст – одне речення про знищення ворожих БПЛА, що експлікує пояснення на малюнку (розширення і розробка – «над Україною, над Києвом») + лінк та емодзі-реакції (рис. 3). Такий лаконічний новинний формат з весни 2023 все частіше на цьому каналі.

– «Україна є цивілізованою країною» з новітньою інфраструктурою, транспортом високим рівнем життя. Наприклад, у пості (Труха Харків, 18.04.2023) відео актуалізує текст-рекламу меблевого гіпермаркета ТЦ «Шок», що працює в Харкові навіть під час війни.

– «Україна екологічно зорієнтована» та «Україна є спортивною країною» і залишається такою всупереч війні. Минулі півроку канал все частіше актуалізує такі когнітивні схеми у постах, де провідним семіотичним ресурсом є зображення / відео звірят у парках

і зоопарках України (Труха Харків, 4.05.2023) або спортивних змагань за участі українських спортсменів (Труха Харків, 13.05.2023); текст скорочено до підпису під малюнком чи відео (що актуалізує смисл); лінк відсутній, а серед емодзі-реакцій переважають «схвальні» червоне серце і великий палець догори.

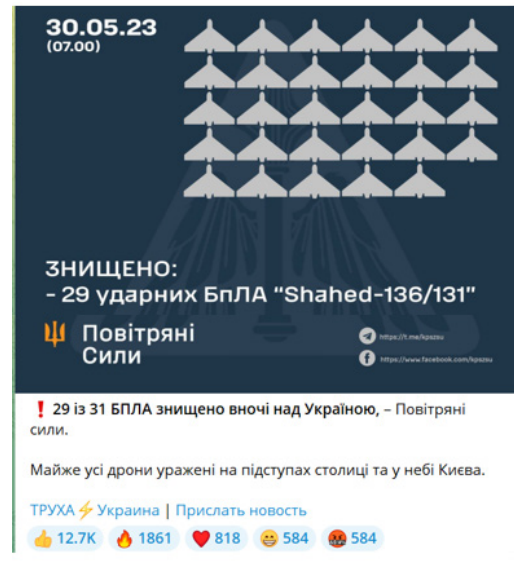

Рис. 3. Схема «Україна має сильну армію»

Серед когнітивних схем, що активують концепт союзники України найбільш частотними в постах The NYT і Труха є «союзники підтримують Україну» та «союзники постачають зброю Україні»; ці смисли конструюються типовими мультимодальними сценаріями і супроводжуються емодзі схвалення. У таких випадках американським постам притаманні два і більше лінків (наприклад, The NYT, 27.04.2023), які розширюють і розроблюють смисл, додаючи нову інформацію, що містить технічні характеристики зброї, подробиці дипломатичних перемовин і рішень, тощо. Натомість в україномовних каналах лінки в таких постах здебільшого відсутні (наприклад, Труха, 17.05.2023).

Щодо актуалізації концепту росія, її образ формується численними схемами – когнітивними метафорами персоніфікації «росія є вбивця» (вбиває цивільних людей, дітей), «росія є варвар» (нищить інфраструктуру / екологію / культуру / тварин), а також «росія порушує міжнародне право» (арешт журналіста Гершковича – The NYT, April, 26, 2023), «росія має злочинних лідерів» (путін – терорист), «росія має злочинну церкву» тощо. З початку війни пости The NYT широко візуалізували крайню жорстокість агресора, страждання

цивільного населення, жахи зруйнованих міст. З 2023 політика американського новинного каналу частіше запобігає зайвій травматизації свого читача. У сценарії мультимодального конструювання смислу візуальний елемент (зображення жертв окупантів, руйнувань тощо), як правило, заміщується білим написом на чорному фоні «*This video includes scenes of violence*» і залишається доступним лише за посиланням. Український сегмент месенджера останнім часом теж суттєво зменшує травматичний ефект таких новин, обмежуючись вербальними і гіпертекстовими ресурсами, що не зменшує кількість читацьких реакцій.

Роль емодзі-реакцій у спільному конструюванні смислів заслуговує окремої уваги. The NYT обмежуються 5 реакціями, які мають фіксовані значення: «схвалення» передають червоне серце, великий палець вгору, «несхвалення» (великий палець вниз, і обличчя, що плаче), «сумнів» (замислене обличчя). Українські канали розширюють цей список емодзі за рахунок символів: «схвалення» (rolling on the floor laughing), «несхвалення» (face with symbols on mouth), «привабливий / чудовий» (вогонь або багаття). Емодзі в Telegram реалізують прагматичні і когнітивні функції; з одного боку, вони сприяють конструюванню смислу: доповнюють оцінку певного концепту, перспективізують його і роблять помітним, таким чином змінюючи картину світу користувача; з іншого, вони виступають в ролі рейтингу інформації і тим самим допомагають користувачам вибирати цікавий контент; створюють психологічно сприятливу атмосферу, даючи можливість самовираження.

Висновки. Проведене когнітивно-прагматичне дослідження сфокусоване на мультимодальних сценаріях конструювання смислів Russia-Ukraine war / російсько-Українська війна як поєднання різних семіотичних ресурсів в англо- і україномовному сегменті Telegram – одного із найбільш розповсюджених засобів масової комунікації, що сьогодні перетворюється з месенджера на різновид соціальної мережі. Мультимодальний політичний дискурс Telegram використовує рівноправні знакові ресурси формування смислів – графічні (вербальні/паравербальні), аудіальні (невербальні/паравербальні), кінематографічні, гіпертекстові.

Аналізовані новинні канали формують і змінюють читацьку картину світу; їх пости надають негативної оцінності ментальному простору війни та спростовують імперські ментальні стереотипи рашистських нарративів.

Типовими мультимодальними сценаріями конструювання смислів у новинних телеграм-каналах є поєднання форматів: зображення + заголовок + текст + посилання на інший сайт. Емодзі-реакції реалізують прагматичні і когнітивні функції: вони сприяють конструюванню смислу і перспективізують його елементи, засвідчують його вплив, беруть участь у формуванні картини світу, слугують рейтингом інформації.

Перспективним напрямом подальшого аналізу є дослідження взаємозв'язку між постом і емодзі, між емоціями і когнітивними образами та інші проблеми, специфічні для мультимодального медіадискурсу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Prykhodko, A., & Lazebna, N. Digital discourse in the realm of related phenomena. *Cognition, communication, discourse*. 2022. № 25. С. 52-64. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-25-04>
2. Черняєва К. Telegram: месенджер чи соціальна мережа? *Marketer*, 13.02.2018. URL: <https://marketer.ua/ua/telegram-messenzher-ili-sotsialnaya-set/>
3. Bateman J. A., Schmidt K.-H. *Multimodal film analysis. How films mean*. London and New York: Routledge, 2012.
4. Bentley A. R., O'Brien M. J. *The acceleration of cultural change. From ancestors to algorithms*. Cambridge, MA: MIT Press, 2017.
5. Boulding K. National images and international systems. *Journal of Conflict Resolution*. 1959. № 3. P. 120–131.
6. Castells M. Communication, Power and Counter-Power. *International Journal of Communication*. 2007. № 1. P. 238–66.
7. Schmid, H.-J. (Ed.) *Cognitive Pragmatics*. Berlin etc.: Mouton de Gruyter, 2012.
8. Cottam R. W. *Foreign policy motivation: A general theory and a case study*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press, 1977.
9. Fauconnier G., Turner M. *The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books, 2008.
10. Jones R., Hafner C.A. *Understanding digital literacies. A practical introduction*. London, New York: Routledge, 2012.
11. Herrmann, R. K. Perception and image theory in international relations / L. Haddy, D.O. Sears, J.S. Levy (Eds.) *The Oxford book of political psychology*. New York: Oxford University Press, 2013. P.334-363.
12. Herrmann R. K., Fischerkeller M. P. Beyond the enemy image and spiral model: Cognitive-strategic research after the Cold War. *International Organization*. 1995. 49. № 3. P. 415–450.
13. Horowitz D. L. *Ethnic groups in conflict*. Berkeley: University of California Press, 1985.
14. Kress G., Leeuwen T. van. *Multimodal discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold, 2001.
15. Krysanova T. Constructing negative emotions in cinematic discourse: a cognitive-pragmatic perspective. *Cognition, communication, discourse*. 2019. № 19. P. 55-77.

16. Lakoff G., Turner M. *More Than Cool Reason. A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago and London: The University of Chicago Press, 1989.
17. Loader B.D. Social movements and new media. *Sociology Compass*. 2008. V2. #6. P. 1920–1933. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2008.00145.x>
18. Machin D., van Leeuwen T. Multimodality, Politics and Ideology. *Journal of Language and Politics*. 2016. V. 15. #3. P. 243–258.
19. McLuhan M. *Understanding Media: The Extension of Man*. New York: McGraw-Hill, 1964.
20. Molina S., Belmonde I. The construction of meaning in multimodal discourse. A digital story as a case study. *Exploring Discourse Strategies in Social and Cognitive Interaction: Multimodal and Cross-linguistic Perspectives* / M. Romano, M. D. Porto (Eds.). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 2016. P. 111-135.
21. Moschini I., Sindoni M. G. The digital mediation of knowledge, representations and practices through the lenses of a multimodal theory of communication. *Mediation and multimodal meaning making in digital environments* / I. Moschini, M. G. Sindoni (Eds.) New York, London: Routledge, Taylor and Francis group, 2022. P.1-13.
22. Shevchenko I., Gutorov V. A cognitive-pragmatic perspective on apologies in English and Ukrainian discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow*. 2019. Vol. IV. #2. P. 301-342. URL: https://lartis.sk/wp-content/uploads/2019/11/ShevchenkoGutorov_Issue-2_2019.pdf
23. Silverstone R. The sociology of mediation and communication. *The International handbook of sociology* / C. Calhoun, C. Rojek, B. Turner (Eds.). London: Sage, 2005. P. 188–207.
24. Webster F. (Ed.) *Culture and politics in the information age: A new politics?* London, UK: Routledge, 2001.
25. Zhabotynska S., Ryzhova O. Ukraine and the West in pro-Russia Chinese media: A methodology for the analysis of multimodal political narratives. *Cognition, communication, discourse*. 2022. №24. P. 115-139. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-24-09>
8. Fauconnier, G., & Turner, M. (2008). *The way we think: Conceptual blending and the mind's hidden complexities*. New York: Basic Books.
9. Jones, R. H., & Hafner, C.A. (2012). *Understanding digital literacies. A practical introduction*. London, New York: Routledge.
10. Herrmann, R. K. (2013). Perception and image theory in international relations. In L. Haddy, D.O. Sears, & J.S. Levy (Eds.) *The Oxford book of political psychology* (pp.334-363). New York: Oxford University Press.
11. Herrmann, R. K., & Fischerkeller, M. P. (1995). Beyond the enemy image and spiral model: Cognitive-strategic research after the Cold War. *International Organization*, 49(3), 415–450.
12. Horowitz, D. L. (1985). *Ethnic groups in conflict*. Berkeley: University of California Press.
13. Kress, G. & van Leeuwen, T. (2001). *Multimodal discourse: The Modes and Media of Contemporary Communication*. London: Arnold.
14. Krysanova, T. (2019). Constructing negative emotions in cinematic discourse: a cognitive-pragmatic perspective. *Cognition, communication, discourse*, 19, 55-77.
15. Lakoff, G., & Turner, M. (1989). *More Than Cool Reason. A Field Guide to Poetic Metaphor*. Chicago and London: The University of Chicago Press.
16. Loader, B.D. (2008). Social movements and new media. *Sociology Compass*, 2(6), 1920–1933. <https://doi.org/10.1111/j.1751-9020.2008.00145.x>
17. Machin, D., & van Leeuwen, T. (2016). Multimodality, Politics and Ideology. *Journal of Language and Politics*, 15 (3), 243–258.
18. McLuhan, M. (1964). *Understanding Media: The Extension of Man*. New York: McGraw-Hill.
19. Molina, S., & Belmonde, I. (2016). The Construction of Meaning in Multimodal discourse. A Digital Story as a Case Study. In M. Romano, & M. D. Porto (Eds.). *Exploring Discourse Strategies in Social and Cognitive Interaction: Multimodal and Cross-linguistic Perspectives* (pp.111-135). Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
20. Moschini, I., & Sindoni, M. G. (2022). The digital mediation of knowledge, representations and practices through the lenses of a multimodal theory of communication. In I. Moschini & M. G. Sindoni (Eds.) *Mediation and multimodal meaning making in digital environments* (pp.1-13). New York, London: Routledge, Taylor and Francis group.
21. Schmid, H.-J. (Ed.) (2012). *Cognitive Pragmatics*. Berlin, etc.: Mouton de Gruyter.
22. Shevchenko, I., & Gutorov, V. (2019). A cognitive-pragmatic perspective on apologies in English and Ukrainian discourse. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow, IV* (2), 301-342. Retrieved from https://lartis.sk/wp-content/uploads/2019/11/ShevchenkoGutorov_Issue-2_2019.pdf
23. Silverstone, R. (2005). The sociology of mediation and communication. In C. Calhoun, C. Rojek, & B. Turner (Eds.). *The International handbook of sociology* (pp. 188–207). London: Sage.
24. Webster, F. (Ed.) (2001). *Culture and politics in the information age: A new politics?* London, UK: Routledge.
25. Zhabotynska, S., & Ryzhova, O. (2022). Ukraine and the West in pro-Russia Chinese media: A methodology for the analysis of multimodal political narratives. *Cognition, communication, discourse*, 24, 115-139. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-24-09>

REFERENCES:

1. Prykhodko, A., & Lazebna, N. (2022). Digital discourse in the realm of related phenomena. *Cognition, communication, discourse*, 25, 52-64. <https://doi.org/10.26565/2218-2926-2022-25-04>
2. Cherniaieva, K. (2018). Telegram: mesendzher chy sotsialna merezha? [Telegram: a messenger or a social network?] *Marketer*, 13.02.2018. <https://marketer.ua/ua/telegram-messendzher-ili-sotsialnaya-set/> [in Ukrainian].
3. Bateman, J. A., Schmidt, K.-H. (2012). *Multimodal film analysis. How films mean*. London and New York: Routledge.
4. Bentley, A. R., & O'Brien, M. J. (2017). *The acceleration of cultural change. From ancestors to algorithms*. Cambridge, MA: MIT Press.
5. Boulding, K. (1959). National images and international systems. *Journal of Conflict Resolution*, 3, 120–131.
6. Castells, M. (2007). Communication, Power and Counter-Power. *International Journal of Communication*, 1: 238–66.
7. Cottam, R. W. (1977). *Foreign policy motivation: A general theory and a case study*. Pittsburgh: University of Pittsburgh Press.